

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŪKIO MINISTRAS

**ĮSAKYMAS
DĖL INOVATYVIŲJŲ VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ GAIRIŲ PATVIRTINIMO**

2014 m. gruodžio 29 d. Nr. 4-938
Vilnius

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012–2016 metų programos įgyvendinimo prioritetinių priemonių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. kovo 13 d. nutarimu Nr. 228 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012–2016 metų programos įgyvendinimo prioritetinių priemonių patvirtinimo“, 64 punktu:

t v i r t i n u Inovatyviųjų viešųjų pirkimų gaires (pridedama).

Ūkio ministras

Evaldas Gustas

Parengė
Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos
Inovacijų departamento
Inovacijų politikos skyriaus vyriausioji specialistė

Aurelija Kazlauskienė
2014-12-16

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos ūkio ministro
2014 m. gruodžio 29 d. įsakymu Nr. 4-938

INOVATYVIŲJŲ VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ GAIRĖS

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Inovatyviųjų viešųjų pirkimų gairės (toliau – Gairės) yra rekomendacinio pobūdžio. Jų tikslas – paskatinti perkančiąsias organizacijas, naudojantis esamos viešuosius pirkimus reglamentuojančios teisinės bazės galimybėmis, įsigyti geresnės kokybės, perkančiųjų organizacijų specifinius poreikius labiau atitinkančių prekių, paslaugų ar darbų, kurie pagerintų viešųjų paslaugų kokybę ir (ar) perkančiųjų organizacijų funkcijų vykdymo efektyvumą, taip pat padidintų inovacijų paklausą rinkoje.

2. Gairės parengtos atsižvelgiant į Europos Sąjungos politikos strategines kryptis, Strategijos „Europa 2020“ pavyzdinę iniciatyvą „Inovacijų sąjunga“, patvirtintą Europos Komisijos 2010 m. spalio 6 d. komunikatu Nr. KOM(2010) 546 „Strategijos „Europa 2020 pavyzdinė iniciatyva „Inovacijų sąjunga“, Europos Vadovų Tarybos 2011 m. vasario 4 d. išvadas (EUCO 2/1/11) ir į kitus aiškinamuosius Europos Sąjungos dokumentus, kuriais siekiama suderinti viešųjų pirkimų ir inovacijų skatinimo politiką, norint padidinti viešojo sektoriaus veiklos efektyvumą ir paskatinti inovatyvių produktų paklausą ir apyvartą rinkoje.

3. Gairėse vartojamos sąvokos:

3.1. **Ikiprekybinis pirkimas** – mokslinių tyrimų ir (arba) eksperimentinės plėtros veiklos (toliau – MTEP) paslaugų, išskyrus tas, iš kurių gauta nauda naudojama tik perkančiosios organizacijos poreikiams tenkinti ir už kurias viską sumoka perkančioji organizacija, ir kurios laikomos valstybės pagalba, įsigijimas siekiant sukurti inovatyvių produktų.

3.2. **Inovacija** – naujų ar iš esmės patobulintų produktų (prekių ar paslaugų) arba procesų, naujų rinkodaros arba organizacinių metodų diegimas verslo praktikoje, organizacijoje arba plėtojant išorės ryšius.

3.3. **Inovatyvusis produktas** – naujas arba iš esmės patobulintas darbu ar pastangomis sukurtas objektas (prekės, paslaugos ir darbai), kuris gali būti išleistas į rinką poreikiams tenkinti.

3.4. **Inovatyvusis viešasis pirkimas** – viešasis pirkimas, kai perkančioji organizacija pasirenka pirkimo būdą, numato atitinkamus pirkimo vertinimo kriterijus, prašo pateikti alternatyvius pasiūlymus ir (arba) techninėje specifikacijoje įtraukia reikalavimus, kurie užtikrina, kad perkančioji organizacija įsigytų tuos inovatyvius produktus, kurie geriausiai tinka perkančiosios organizacijos funkcijoms efektyviai atlikti ar strateginiams tikslams pasiekti.

4. Kitos Gairėse vartojamos sąvokos apibrėžtos Lietuvos Respublikos įstatymuose ir kituose teisės aktuose.

II SKYRIUS INOVACIJŲ SKATINIMAS VYKDANT VIEŠUOSIUS PIRKIMUS

5. Pripažįstama, kad Europos Sąjungos ir valstybių narių, tarp jų ir Lietuvos, nacionalinės inovacijų skatinimo priemonės neduoda laukiamų rezultatų, o viešųjų investicijų į mokslinius tyrimus ir eksperimentinės plėtros veiklą efektyvumas yra žemas. Sukauptos mokslo, technologinės ir praktinėje veikloje įgytos žinios silpnai transformuojamos į naujus produktus rinkoje, t. y. nesukuria pridėtinės vertės, kuri būtų naudinga vartotojams ir taptų verslo stimulu.

Siekiant užtikrinti laisvą prekybą ir vienodas konkurencines sąlygas, Pasaulinės prekybos organizacijos sutartimi dėl viešųjų pirkimų ir Europos Sąjungos teise yra stipriai ribojama valstybės intervencija į rinką, o ūkio skatinimo priemonės, kuriomis kai kuriems ūkio subjektams gali būti sudaromos išskirtinės sąlygos, yra draudžiamos.

Šiame kontekste aktyvi inovacijų skatinimo politika yra pagrindinė nacionalinių ekonomikų skatinimo galimybė, nepažeidžianti aukščiau minėtų rinkos apsaugos priemonių. Inovacijų skatinimas sietinas su naujo produkto atsiradimo rinkoje skatinimu, o ne su tiesioginiu ūkio subjekto rėmimu. Tačiau valstybės dėl nevienodo ekonominio, technologinio ir politinio išsivystymo lygio yra nevienodai pasirengusios ir nevienodai aktyviai naudojasi inovacijų skatinimo priemonėmis. Iki šiol Europos Sąjungoje vyravo inovacijų pasiūlos skatinimo priemonės, tačiau Europos Komisija, o palaiapsniui ir valstybės narės pripažįsta, kad inovacijų skatinimo politikos efektyvumas gali būti pagerintas tik inovacijoms kurti skiriamą pagalbą ir pasiūlos priemones subalansavus su inovacijų įsisavinimo ir panaudojimo skatinimu arba paklausos priemonėmis, t. y. inovacijų skatinimo politikoje padidinus pastarųjų vaidmenį.

6. Inovacijų paklausai gali būti naudojamos viešojo administravimo priemonės (pvz., standartų naujiems produktams nustatymas ir privalomas jų taikymas; planinių viešųjų pirkimų užduočių nu(si)statymas, įskaitant šiems pirkimams skirtų lėšų dalies (procentais), skirtos inovacijoms skatinti, nu(si)statymą; novatoriaus vardo suteikimas perkančiajai organizacijai), finansinio skatinimo priemonės (pvz., viešojo ir (ar) privataus sektoriaus vartotojų preferencijos inovatyviems produktams įsigyti skatinimas) arba įvairūs šių priemonių deriniai. Veiksmingiausiai inovacijos gali būti skatinamos vykdant inovatyvius viešuosius pirkimus ir ikiprekybinius pirkimus.

7. Jei, apsispręsdama dėl perkamo objekto, perkančioji organizacija nustato, kad jos funkcijoms vykdyti ar strateginiams tikslams pasiekti reikalingo produkto rinkoje nėra, tačiau, atlikus MTEP veiklos darbus, toks produktas gali būti sukurtas už ekonomiškai pateisinamą kainą, perkančiajai organizacijai tikslinga vykdyti ikiprekybinį pirkimą, t. y. produkto sukūrimo ir parengimo rinkai paslaugų pirkimą. MTEP paslaugų pirkimas, išskyrus tas MTEP paslaugas, iš kurių gauta nauda yra naudojama tik perkančiosios organizacijos veiklos poreikiams tenkinti ir už kurias viską sumoka perkančioji organizacija, patenka į Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo išimtį ir vykdomas vadovaujantis Mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros paslaugų, išskyrus tas mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros paslaugas, iš kurių gauta nauda yra naudojama tik perkančiosios organizacijos veiklos poreikiams tenkinti ir už kurias viską sumoka perkančioji organizacija, pirkimų tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. birželio 22 d. nutarimu Nr. 772 „Dėl Mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros paslaugų, išskyrus tas mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros paslaugas, iš kurių gauta nauda yra naudojama tik perkančiosios organizacijos veiklos poreikiams tenkinti ir už kurias viską sumoka perkančioji organizacija, pirkimų tvarkos aprašo patvirtinimo“. Atsižvelgiant į siekiamą įsigyti inovatyvaus produkto tipą, kiekį ir produkto technologinio brandumo lygį, ikiprekybiniai pirkimai gali būti derinami su inovatyviaisiais viešaisiais pirkimais, t. y. ikiprekybinio pirkimo metu sukurtas naujas inovatyvus produktas didesniais kiekiais gali būti perkamas inovatyviojo viešojo pirkimo būdu. Tais atvejais, kai perkančiąją organizaciją tenkina ikiprekybinio pirkimo rezultatas, t. y. sukurtas gaminio, paslaugos ar sprendimo prototipas ar pagaminta bandomoji produkto partija, kuri jau iš karto gali būti naudojama organizacijos veikloje, pirkimo procesas yra baigiamas. Tokiu atveju, kai ikiprekybinio pirkimo metu sukūrus naujo produkto prototipą ar pagaminus bandomąją produkto partiją, t. y. išleidus į rinką naują produktą, perkančiajai organizacijai yra reikalingas didesnis šio naujo produkto kiekis, toliau perkančioji organizacija vykdo inovatyvųjį viešąjį pirkimą. Nuo 2016 metų, perkėlus į Lietuvos teisę 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/24/ES dėl viešųjų pirkimų, kuria panaikinama Direktyva 2004/18/EB, (OL 2014 L 94, p. 65) 31 straipsnyje ir 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/25/ES dėl subjektų, vykdančių veiklą vandens, energetikos, transporto ir pašto paslaugų sektoriuose, vykdomų pirkimų, kuria panaikinama Direktyva 2004/17/EB, (OL 2014 L 94, p. 243) 49 straipsnyje numatytas inovacijų partnerystės nuostatas dėl viešojo ir privataus sektoriaus

bendradarbiavimo ir dalijimosi rizika kuriant ir išleidžiant į rinką inovatyvius produktus, bus galima vykdyti vieną pirkimą, suderinant ikiprekybinio pirkimo ir inovatyviojo viešojo pirkimo teikiamas galimybes.

III SKYRIUS INOVATYVIŲJŲ PIRKIMŲ SAMPRATA IR TIKSLAI

8. Skatinamasis inovatyviųjų viešųjų pirkimų poveikis inovacijoms pagrįstas stambiaus pirkėjo, toks yra viešasis sektorius, pasirinkimu įsigyti inovatyvų produktą ir tokio pasirinkimo teigiamu poveikiu rinkai. Produktai, kurie rinkoje yra paklausūs, gali būti gaminami, pristatomi ir parduodami pigiau negu tie, kurių parduodama mažiau ar kurių pardavimai yra atsitiktiniai. Taip inovatyvieji viešieji pirkimai yra naudingi ne tik viešajam sektoriui, įgyjančiam geresnės kokybės produktų, leidžiančių efektyviau vykdyti viešąsias funkcijas, bet ir kitiems rinkos dalyviams. Inovatyviųjų produktų tiekėjai, su kuriais viešasis sektorius iš dalies pasidalija naujo produkto išleidimo į rinką rizika, įgauna pasitikėjimo, o visi vartotojai naujus produktus rinkoje gali pirkti pigiau.

9. Inovatyviaisiais viešaisiais pirkimais galima pasiekti šiuos tikslus:

9.1. efektyvinti viešojo sektoriaus veiklą ir padidinti viešųjų paslaugų kokybę naudojant geresnės kokybės produktus, pasižyminčius naujomis efektyvesnėmis funkcinėmis savybėmis ir labiau atitinkančius viešojo sektoriaus poreikius;

9.2. skatinti valstybėje inovacijas, didinant viešojo sektoriaus paklausą inovacijoms ir paskatinant verslą išleisti naujus produktus į rinką.

10. Atliekant inovatyvius viešuosius pirkimus vienu iš pagrindinių veiksnių, nulemančių tokio pirkimo organizavimo būdus, tampa perkančiosios organizacijos teisė savo nuožiūra pasirinkti kokybiškesnį, efektyvesnį, tačiau dažnai ir brangesnį inovatyvų produktą. Ši aplinkybė skatina perkančiąją organizaciją ypatingą dėmesį skirti pasirengimui atlikti pirkimą. Šioje fazėje organizacijos gerai įsisąmonintas pažangos ir pokyčių poreikis ir finansinės galimybės yra svarbiausi veiksniai, lemiantys pirkimo objekto pasirinkimą. Visavertis perkančiosios organizacijos diskrecijos pasirinkti pirkimo objektą realizavimas galimas tik šioje pradinėje fazėje, t. y. iki Viešųjų pirkimų įstatyme nurodytos viešojo pirkimo procedūrų pradžios. Tačiau ši perkančiosios organizacijos teisė savo nuožiūra pasirinkti inovatyvų produktą ne tik nesumenkina perkančiosios organizacijos atsakomybės šiame etape, bet ją dar ir padidina.

11. Inovatyviųjų viešųjų pirkimų sėkmę ir efektyvumą visų pirma lemia perkančiosios organizacijos gebėjimas tinkamai pasirinkti perkamą produktą ir pagrįsti savo pasirinkimą.

12. Perkančiosios organizacijos poreikis ir pasiryžimas kokybiškai ir efektyviai vykdyti savo funkcijas yra pagrindinė priežastis ir kriterijus perkančiajai organizacijai apsispręsti ir pasirinkti, kada jai aktualu įsigyti standartinį jau paruoštą naudoti ekonominės klasės produktą, o kada ieškoti inovatyvaus produkto ir kuriuo atveju inicijuoti ikiprekybinius pirkimus (kai produkto analogo nėra rinkoje ir perkančiąją organizaciją tenkins prototipas ar bandomoji partija) ar inovatyvius viešuosius pirkimus (kai produktas sukurtas, bet dar mažai paplitęs rinkoje) arba juos abu (kai produktą reikia iš pradžių sukurti, o paskui perkančiajai organizacijai bus reikalingi didesni jo kiekiai). Perkančiosios organizacijos poreikis savo funkcijoms vykdyti įsigyti išskirtinės kokybės, individualiai adaptuotą ar unikalų produktą yra pagrindinis motyvacinis veiksnys renkantis ikiprekybinį pirkimą ar inovatyvųjį viešąjį pirkimą. Poreikio identifikavimas, siekiant efektyviau vykdyti viešąsias paslaugas, leidžia argumentuotai pagrįsti savo pirkimo objekto pasirinkimą.

13. Inovatyviais produktais viešųjų pirkimų srityje galima laikyti prekes, paslaugas ar darbus, kurie, tiekėjui pateikiant pasiūlymą juos tiekti perkančiajai organizacijai, yra paruošti rinkai, tačiau dėl naujumo (ir su tuo susijusių dalykų, tokių kaip informacijos apie galimybę produktą įsigyti rinkoje trūkumas, taip pat informacijos apie eksploatacijos realiomis sąlygomis trūkumas, nepasitikėjimas produktu ir (ar) tiekėju, galimai didesnė kaina ir (arba) kitų priežasčių) nėra paplitę ar plačiai naudojami rinkoje. Inovatyviųjų produktų viešųjų pirkimų srityje išskirtinumas siejamas su šiu

produktų geresne nei įprastų produktų kokybe, t. y. geresniu funkcionalumu ir (arba) ekonominiu efektyvumu, vertinant visą produkto būvio (gyvavimo) ciklą, patikimumu, ekologiškumu, ergonomiškumu, estetiškumu ar kita galima nauda (pvz., dėl suteiktų garantijų) perkančiajai organizacijai ar visuomenei.

Vykdamas inovatyvųjų viešąjį pirkimą perkančiosios organizacijos prioritetiniu kriterijumi tampa ne produkto kaina (standartinė prekė už mažiausią kainą), bet aukščiau minėti efektyvumo kriterijai, todėl perkančiosios organizacijos turi labiau įsigilinti ir suprasti tiek galimą siekiamo įsigyti produkto naudą ir atitiktį jos poreikiams, tiek ir jį įsigijus galimus ir numatomus pokyčius perkančiosios organizacijos veikloje. Pažangos ir su ja susijusių pokyčių perkančiojoje organizacijoje siekis turėtų būti pagrindas įtraukti inovatyviuosius viešuosius pirkimus į perkančiųjų organizacijų strateginio planavimo dokumentus, įskaitant viešųjų pirkimų planus.

14. Atsižvelgdamos į kokybinių kriterijų dominavimą inovatyviuosiuose viešuosiuose pirkimuose, perkančiosios organizacijos turėtų sumaniau naudoti įvairias, tokiems viešiesiems pirkimams labiausiai tinkamas Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatyme numatytas pirkimo galimybes, tokias kaip alternatyvių pasiūlymų pateikimo skatinimas, ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo kriterijaus taikymas, norimo rezultato apibūdinimas ir funkcinių reikalavimų įvardijimas techninėje specifikacijoje, įvairūs pirkimų būdai ir pirkimo procedūros.

IV SKYRIUS

INOVATYVIEJI PIRKIMAI IR VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ VYKDYMO DERINIMAS SU KITOMIS VIEŠOSIOS POLITIKOS SRITIMIS

15. Viešasis sektorius pirkimams išleidžia didelę dalį valstybės biudžeto lėšų, todėl viešųjų pirkimų teisinis reglamentavimas, vykdymo kultūra ir praktika turi reikšmingą įtaką siekiant kitų viešosios politikos tikslų, pavyzdžiui, skatinant smulkiojo ir vidutinio verslo subjektus dalyvauti viešuosiuose pirkimuose. Pažymėtina, kad viešasis sektorius gali vykdyti pozityviosios intervencijos į rinką politiką, skatinančią mažųjų ir vidutinių įmonių aktyvumą rinkoje ne tik programinėmis priemonėmis, bet ir per atitinkamą viešųjų pirkimų įgyvendinimo praktiką, pavyzdžiui, viešuosius pirkimus skaidydamos į dalis.

16. Viešiesiems pirkimams suderinti su politiniais aplinkosaugos tikslais yra skirti žalieji pirkimai – tai pirkimo rūšis, kai, nustatydamos minimalius bei numatydamos papildomus reikalavimus įsigyjamam produktui, perkančiosios organizacijos prioritetą teikia visuomenės ekologinių iššūkių sprendimui. Šių pirkimų dalį sudaro ir inovatyvieji viešieji pirkimai. Vykdydama žaliąjį pirkimą, perkančioji organizacija į viešojo pirkimo dokumentus įrašo Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2011 m. birželio 28 d. įsakymu Nr. D1-508 „Dėl Produktų, kurių viešiesiems pirkimams taikytini aplinkos apsaugos kriterijai, sąrašų, aplinkos apsaugos kriterijų ir aplinkos apsaugos kriterijų, kuriuos perkančiosios organizacijos turi taikyti pirkdamos prekes, paslaugas ar darbus, taikymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ nustatytus aplinkos apsaugos kriterijus. Taip ji pasirenka produktus ne tik pagal kainą ir kokybę, bet ir pagal mažesnę poveikį aplinkai vienoje, keliose ar visose produkto būvio fazėse ir skatindama kurti, gaminti, tiekti ir naudoti kuo daugiau aplinkai palankių produktų.

17. Viešųjų pirkimų įstatyme taip pat numatytos galimybės perkančiajai organizacijai siekti socialinės apsaugos politikos tikslų. Pavyzdžiui, vadovaudamasi Viešųjų pirkimų įstatymo 13 ir 91 straipsnių nuostatomis, perkančioji organizacija gali rezervuoti pirkimus socialinėms įmonėms. Taip pat socialinės apsaugos reikalavimus galima įtraukti į viešojo pirkimo sąlygas. Įtraukiant šiuos reikalavimus, perkančiosioms organizacijoms rekomenduojama vadovautis Socialinės apsaugos reikalavimų taikymo viešuosiuose pirkimuose rekomendacijomis, patvirtintomis Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2010 m. birželio 30 d. įsakymu Nr. 1S-95 „Dėl Socialinės apsaugos reikalavimų taikymo viešuosiuose pirkimuose rekomendacijų patvirtinimo“.

18. Inovatyviaisiais pirkimais siekiama viešųjų pirkimų vykdymo praktiką suderinti su valstybės inovacijų skatinimo politika. Norint skatinti inovacijas pozityvi intervencija į rinką gali

būti vykdoma perkančiąsias organizacijas skatinant pirkti naujus, o ne rinkoje plačiai paplitusius produktus, taip proteguojant ne konkrečius ūkio subjektus, šakas ar sektorius, bet inovatyvių produktų atsiradimą rinkoje – tam perkančiosios organizacijos gali pasinaudoti savo teise pasirinkti pirkimo objektą (įskaitant pasirinkimą pirkti prekes, paslaugas ar darbus), pirkimo rūšį (įprastą viešąjį pirkimą, inovatyvųjį viešąjį pirkimą, ikiprekybinį pirkimą ar jų derinį), pirkimo būdą ir skiriamą finansavimą.

V SKYRIUS

INOVATYVIŲJŲ PIRKIMŲ VYKDYMO YPATUMAI

19. Inovatyvieji viešieji pirkimai padeda įgyvendinti perkančiosios organizacijos strateginės plėtros ir pažangos planus. Inovatyviųjų viešųjų pirkimų poreikis perkančiajai organizacijai kyla dėl veiklos efektyvumo prioriteto, t. y. kiekvienu pirkimu perkančioji organizacija turi siekti pagerinti savo veiklos efektyvumą. Perkančiajai organizacijai rekomenduojama kasmet, planuojant būsimus viešuosius pirkimus, priimti sprendimą, kurias prekes, paslaugas ir darbus pirkdama ji pagerins teikiamas viešąsias paslaugas arba efektyvins kitų savo funkcijų vykdymą. Tokie planuojami viešieji pirkimai, tinkamai jiems pasirengus ir įvykdžius, gali tapti inovatyviaisiais viešaisiais pirkimais. Viešųjų pirkimų planuose inovatyviesiems viešiesiems pirkimams reikia numatyti daugiau laiko ir finansinių sąnaudų.

20. Paprastai, vykdydamos savo funkcijas, perkančiosios organizacijos būna gerai susipažinusios su savo veikloje naudojamais rinkoje išigytais produktais. Be to, prekių ir paslaugų tiekėjai, darbų vykdytojai, iš kurių produktai buvo išgyti, dažnai informuoja perkančiąsias organizacijas apie naujų produktų pateikimą į rinką ar net apie planuojamus pokyčius rinkoje. Tačiau dėl pasyvaus tokio bendravimo su tiekėjais pobūdžio perkančioji organizacija rizikuoja tapti priklausoma nuo tiekėjo. Todėl perkančioji organizacija privalo nenustoti domėtis pokyčiais rinkoje, skirti dėmesio nuolatiniam darbuotojų lavinimui, savarankiško mąstymo ugdymui, iniciatyvai. Pirmoji ir pigiausiai realizuojama priemonė, kurią perkančioji organizacija gali naudoti prieš izoliaciją, yra savo, kaip novatorės, vaidmens aktyvinimas didinant atvirumą ir savo interneto svetainėje nuolat skelbiant naudojamų produktų trūkumus, perkančiosios organizacijos pageidavimus ir (ar) pasiūlymus naujiems produktams, ateities poreikius, numatomų pokyčių prognozes ir planus. Tokia informacija, paskelbta viešai, dažnai tampa orientyru privačių kompanijų veiklai, impulsu investuoti kuriant naujus produktus. Ja remdamasi į viešas diskusijas įtraukusi aktyvius potencialius tiekėjus, perkančioji organizacija įgyja gebėjimą ir galimybę tiksliau nustatyti poreikius, pirkimo objektą, esmines objekto charakteristikas, kurios gali būti veiksmingai patikrintos, ir tokio patikrinimo būdus.

Perkančiosioms organizacijoms rekomenduojamos ir aktyvesnės atvirumo inovacijoms demonstravimo akcijos, pavyzdžiui, patariama surengti su inovacijomis susijusias atvirų durų dienas – kartą per metus suteikti ūkio subjektams galimybę perkančiosios organizacijos darbuotojams viešai pristatyti naujas technologijas, organizacijos veiklai aktualias prekių, paslaugų ir darbų naujoves ar jų idėjas.

21. Perkančioji organizacija turėtų siekti pirkimo objektą įvertinti ir charakterizuoti atsižvelgdama į jo funkcionalumo, efektyvumo ir generuojamos pridėtinės vertės, palyginti su jau naudojamais sprendimais, parametrus. Pirkimo objekto parametru palyginimas ir derinimas su nustatytais viešai prieinamais standartais yra plačiai naudojamas ir pasiteisinęs metodas – ir ne tik dėl išigyjamo produkto kokybės, bet ir dėl jo, o dažnai ir tiekėjo, patikimumo. Aukščiausius techninius parametrus atitinkančių produktų išigijimas savaime skatina rinkoje inovacijas, bet plačiai naudojamas mažiausios kainos vertinimo kriterijus neskatina nei tobulinti esamo produkto, nei kurti naujo. Netgi išigyjant aukščiausius reikalavimus atitinkančių produktų, vertinant pasiūlymus taikytinas ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo vertinimo kriterijus, taip sudaroma galimybė tiekėjams pasiūlyti papildomų produkto privalumų, už kuriuos perkančioji organizacija galėtų sumokėti bent simbolinę papildomą sumą.

22. Efektyvindamos savo veiklą, perkančiosios organizacijos vis dažniau prioritetą teikia ne prekių, įskaitant infrastruktūrą, bet paslaugų įsigijimui. Ši tendencija yra ilgalaikis procesas, pats savaime laikytinas valstybinės reikšmės inovacija – tai sudaro prielaidas perkančiosioms organizacijoms koncentruotis efektyviau atlikti joms deleguotas funkcijas ar teikti socialines paslaugas ir jas gerinti, o ne kurti natūrinį ūkį, siekiant užtikrinti savo veiklą. Dažniausiai perkančiajai organizacijai perkelti pirkimo objektą iš prekių kategorijos į paslaugų kategoriją yra strateginio lygio inovacija, reikalaujanti iš perkančiųjų organizacijų iniciatyvos, naujų kompetencijų, pasiryžimo, laiko ir finansinių sąnaudų, be to, yra rizikinga. Bet kokiu atveju perkančiosios organizacijos teisė pasirinkti pirkimo objektą pirmiausia apima pasirinkimą tarp prekių ar paslaugų pirkimo, todėl perkančiosios organizacijos, ypač tose srityse, kuriose jau yra susiformavusi atitinkamų paslaugų rinka (ar net suformuluoti standartai), viešosios politikos efektyvumo didinimo požiūriu pirmenybę turėtų teikti paslaugų pirkimui. Ryškus susiformavusios paslaugų rinkos pavyzdys yra debesų kompiuterijos paslaugos (debesų kompiuterijos paslaugos – pagal aktualų poreikį kompiuterinių resursų ir (ar) informacinių paslaugų dinamiškas teikimas vartotojui internetu), kurios jau sėkmingai paplitusios tarp ūkio subjektų, tačiau lėtai prigyja viešajame sektoriuje. Kad debesų kompiuterijos paslaugos galėtų sėkmingai pakeisti perkančiųjų organizacijų taikomą tradicinį informacinių technologijų įsigijimo būdą, reikalingas labai kvalifikuotas šių paslaugų apibrėžimas ir specifikavimas. Tam reikalingos specifinės technologijų žinios, ekonominių debesų kompiuterijos verslo modelių žinios ir teisinės žinios, nes tik kartu jos gali užtikrinti, kad perkančioji organizacija, perėjusi nuo prekių įsigijimo prie paslaugų įsigijimo, savo funkcijas atliks kokybiškiau, patikimiau ir pigiau.

Siekiant padidinti savo darbuotojų kompetenciją renkantis paslaugas kaip inovatyviųjų viešųjų pirkimų objektą, perkančiosioms organizacijoms rekomenduojama deleguoti darbuotojus ir vadovus į bendruosius ir specializuotus prekių pirkimo pakeitimo į paslaugų pirkimą mokymus, jeigu tokie yra siūlomi. Tai leistų organizacijai gerai suprasti paslaugų įsigijimo privalumus ir riziką, subrandinti strateginius sprendimus šioje pirkimo objekto pakeitimo srityje ir atsakingai juos priimti.

23. Įsigyjant paslaugas, kuriomis siekiama individualiai specifiniams perkančiosios organizacijos poreikiams pritaikyti rinkoje egzistuojančius produktus, svarbi inovatyviųjų viešųjų pirkimų sudėtinė dalis yra įsigyjamo objekto intelektinės nuosavybės turtinės teisės. Perkančiosios organizacijos yra laisvos apsispręsti dėl įsigyjamo objekto intelektinės nuosavybės turtinių teisių ir, jei tai aktualu, pirkimo objekto aprašomajame dokumente ar techninėje specifikacijoje gali nurodyti, ar bus reikalaujama visų ar dalies intelektinės nuosavybės turtinių teisių perdavimo.

VI SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

24. Inovatyvieji viešieji pirkimai preziūuoja platesnį pasirinkimą perkančiajai organizacijai, tačiau kartu ir didesnę (ne)sėkmės riziką, t. y. atsakomybę. Inovatyviųjų viešųjų pirkimų atveju perkančioji organizacija turi būti pasiruošusi taikyti pasirengimo suvaldyti riziką, o ne jos eliminavimo strategiją. Perkančioji organizacija ir sudaryta viešojo pirkimo komisija (toliau – komisija) turi būti pasirengusios didesnei sprendimo laisvei ir didesnei atsakomybei. O tai reikalauja didesnio perkančiosios organizacijos dėmesio tokiam pirkimui, atitinkamų gebėjimų ir papildomų laiko ir finansinių resursų. Siekiant suvaldyti riziką, į komisijos darbą rekomenduotina įtraukti ekspertus, turinčius specialių žinių ir patirties vykdant inovatyviuosius viešuosius pirkimus, siekiant suvaldyti korupcijos riziką rekomenduojama įtraukti ir trečiosios šalies – kitų organizacijų ar priežiūros institucijų deleguotus atstovus. Inovatyviesiems viešiesiems pirkimams gali būti naudojami bendrieji rizikos suvaldymo metodai ir priemonės, taikomi vadyboje, o su specialiai inovatyviesiems viešiesiems pirkimams skirtomis rizikos valdymo rekomendacijomis galima susipažinti leidinyje „Rizikos valdymas inovacijų viešuosiuose pirkimuose“, kuris skelbiamas adresu http://ec.europa.eu/invest-in-research/pdf/download_en/risk_management.pdf.

25. Vykdamt inovatyvųjį viešąjį pirkimą ir siekiant užtikrinti efektyvų perkančiosios organizacijos bendradarbiavimą su tiekėjais, rekomenduojama nuo tokio pirkimo suplanavimo momento visam pirkimo procesui, įskaitant produkto pasirinkimą, pirkimo procedūrą ir sutarties įgyvendinimą, paskirti projektų vadovą.

26. Vykdamt inovatyvius viešuosius pirkimus, perkančiosioms organizacijoms rekomenduojama vadovautis Europos Komisijos iniciatyva parengtomis Viešojo sektoriaus institucijų inovatyviųjų viešųjų pirkimų gairėmis (https://www.innovation-procurement.org/fileadmin/editor-content/Guides/PPI-Platform_Guide_new-final_download.pdf) tiek, kiek jos neprieštarauja Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo nuostatoms.
